

ליקוטי מוהר"ן בפרשה – 223

אחרי מות - קדושים / ה'תשפ"ה / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן תניינא ב' ריבוע הדיבור

כשקוראים פרשה בתורה מאיר העינין שאנחנו קוראים עליו / סליחות בה"ב / קריאת פרשת יום כיפור עתה בחודש אייר / ריבוע הדיבור – שורשו וחזקו ממידת האמת / דיבור של צדקה, תשובה, עשירות ומלכות / מעלת הפיוס לעני / דיבור של תשובה – הוד, היפך דזה / דיבור של עשירות – יסוד / עשירים הקרובים למלכות שמבטלים גירות המלכים / דיבור של עשירות – סימן שהתפללת גירות / דיבור של מלכות – דיבור של משיח / ע"י ענוה זוכה דקדושה – למשול ולבטל גירות / עזות דקדושה – בתפילה / רק אם אתה מרגיש עזות להעיר את החלק של משה בו / עיקר המלכות – שפלות / רבי מנחם מנדל מויטבסק / 'לא תתני עֲנוּה דְאִיקָא אֶנְא' / כיצד יוכל לומר על עצמו שהוא עניו וזו לא תהיה גאוה / ענות משה בגלל שזכה למ"ט שערי בינה / כשזכית ל"ה שְׁכָל וְיָדַע אוֹתִי", תוכל להתהלך בכל דבר / שְׁקָר הָחַן והבל היופי, אבל אשה יראת ה' תתהלל / דוגמא לדבר / האמת עומדת, השקר אין לו רגלים / יעקב מידתו אמת, ובכח חסד לאברהם / דוד זכה שתהיה הלכה כמותו כי היה בעל חסד ללמד תורתו / הנהגת שאלו ורבן גמילא / הברכות והמופתים של פוסק הלכה אמיתי מתקבלות / כח הברכה של מרן הרב עובדיה יוסף / הנס שעשה הט"ז עם סעיף קטן מספרו / יין הסיומים של ר' חיים / בשמים קוראים לאדם על שם הספר שלו / דרך אמונה ושונה הלכות של ר' חיים קניבסקי / מדוע ההודאה היא 'שעשוע עולם הבא' / לדעת כבר בעולם הזה שהכל הוא לטובה / לדעת שכל מה שנעשה עמו הכל ה' עושה לטובתו / הקב"ה ברא את העולם להיטיב, וא"כ ודאי הכל לטובה / מה זה 'שעשועים' / הקשר בין 'תודה' ל'הלכה'

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי אל נא רפא נא לי ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

כשקוראים פרשה בתורה מאיר העינין שאנחנו קוראים עליו

א. השבת בפרשת אחרי מות עד רביעי מדובר על ענין יום כיפור. תמיד שקוראים את הפרשה בתורה, פירושו של דבר שהענין שאנחנו קוראים מאיר בשעת הקריאה. כמו בעשרת הדברות, ובשאר הפרשיות. וכן כאן, שאנחנו קוראים בענין של יום כיפור בפרשה הזאת, יש הארה של יום כיפור.

סליחות בה"ב

ב. ומה באמת הנקודה שיהיה לנו כרגע איזה ענין של יום כיפור אחרי פסח? אלא יש בגמרא (קידושין פא.) 'סְקַבָּא דִּשְׁתָּא – ריגלא, ופירש"י: ריעוע של ימות השנה לייחוד ולעבירה, ימות הרגל. שיש קבוצת אנשים ונשים לשמוע דרשה, ונותנים ונושאים זה עם זה, ע"כ. ברגלים כל החבר'ה ביחד אוכלים שותים שמחים, אז לפעמים השם ישמור יש קצת לפעמים נפילות של עבירות. לכן אצל האשכנזים אומרים סליחות בחודש אייר וחשון שנקראים בה"ב, מה זה בה"ב? שני חמישי ושני ואומרים סליחות, היום אמרו סליחות חמישי סליחות ובשני הבא.

קריאת פרשת יום כיפור עתה בחודש אייר

ג. בחודש תשרי סוכות זה מיד אחרי יום כיפור – עדיין ימים נוראים אז סוכות הוא עדיין בהרגשה של ימים נוראים, וכן שבועות זה מתן תורה, בשבועות צריך להתחנן אלינו שנאכל ונשתה, מרוב שעסוקים במתן תורה, כתוב בגמרא בפסחים (דף סח:): אמר רבי אלעזר: הכל מודים בעצרת דבעינן נמי 'לכס' (שחצי מהיום נעשה יום טוב באכילה ושתיה). מאי טעמא – יום שניתנה בו תורה הוא (וצריכים להראות שאנחנו שמחים על נתינתה, וזה ניכר באכילה ושתיה), ע"כ. כלומר, אנחנו בשבועות היינו עושים אותו רק לתורה, ולכן יש פחות חשש של ריעותא, ועוד שזה רק יום אחד ואין דרשות בו, ולכן גם לא נוהגים לעשות אחרי סליחות של בה"ב.

מה נשאר לנו? פסח, בשביל פסח בא עכשיו פרשת אחרי מות שקוראים אותה תמיד אחרי פסח גם בשנה מעוברת, והנקודה של פרשת אחרי מות – הוא פרשת יום כיפור, שכתוב בה (ויקרא טז, ל) "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהַרְוּ", כלומר שעצם קריאת הפרשה של יום כיפור – יש לה כוח לכפר. הכח של הדיבור גדול מאוד, וכמו שכתוב (הושע יד, ג) "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשִׁבוּ אֵלַי ה' אֲמָרוּ אֵלָיו כָּל תִּשְׁאָ עֹץ וְקַח טוֹב וְנִשְׁלָמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ".

ריבוע הדיבור – שורשו וחזקו ממידת האמת

ד. רבינו בליקוטי מוהר"ן (ב' תניינא אות ד') מדבר על כח הדיבור, ורבינו אומר שיש בחינת 'ריבוע הדיבור' – כלומר ארבעה חלקי הדיבור. ורבינו מסביר: שאם אדם זוכה להיות שלם בריבוע הדיבור הוא שולט בכל הטבע, ושולט בכל ההלכות בגלל שהאמת איתו, כי 'כח הדיבור' בא מבחינת 'אמת'. וזה מה שרצה רבי אליעזר הגדול להראות לחכמים בגמ' (בב"מ נט:) תראה שיש לי שלמות 'ריבוע הדיבור', וכיוון שיש לי שלמות הדיבור שבא מאמת – הלכה כמותי. ורק שאף על פי כן, 'יחיד ורבים הלכה כרבים'.

דיבור של צדקה, תשובה, עשירות ומלכות

ה. ריבוע הדיבור הם ארבעה דיבורים עיקריים. הראשון 'דיבור של צדקה', שני 'דיבור של תשובה', שלישי 'דיבור של עשירות', רביעי 'דיבור של מלכות'. וכדי להבין מה ענין בכל דיבור ודיבור, קודם כל נקביל אותו לארבע ספירות נצח הוד יסוד ומלכות.

מעלת הפיוס לעני

ו. הדיבור הראשון 'דיבור של צדקה', על ידי 'צדקה' מעמיד את העני על שתי רגליו, ולכן זה שייך לנצח, והגם שהעשיר הנותן צדקה הוא ביסוד, והמקבל הוא העני במלכות, אבל התוצאה של החזקת העני והעמדתו על רגליו, שייכת לספירת הנצח.

רק לכאורה יש להבין מה שייך דיבור לצדקה? יש גמרא בבבא בתרא (דף טז:) שאומרת: הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייס בדברים מתברך באחד עשרה ברכות יחד י"ז ברכות – טו"ב ברכות. ורואים שהדיבור של צדקה – שהוא הפיוס, הוא יותר גבוה אפילו מהצדקה בעצמה. כתוב (ישעיה סג, א) "אֲנִי מְדַבֵּר בְּצַדִּיקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ", הענין של צדקה היא לא רק שתיתן צדקה, כי אז יש בושה לעני שהוא זקוק לצדקה, אבל כשאתה גם מפייס אותו בדברים – הוא נרגע, ועיקר הענין בצדקה – לתת את ההרגשה טובה, לכן המפייס מתברך ביותר ברכות.

רק שלפייס בלי לתת, זה לא מועיל לעני כלום, כי אין לו מה לאכול. בגמ' בתענית (סוף דף ח:) מובא, אמר רבי יוחנן: אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין, שנאמר (משלי כה, יד) "נִשְׁיֵאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אֵין אִישׁ מְתַהַלֵּל בְּמַתַּת שְׁקָר". ולכן ודאי צריך קודם שיתן בפועל מעות לצדקה, ואח"כ יפייס שהוא דיבור של צדקה, ואז העיקר הוא דיבור של צדקה.

דיבור של תשובה – הוד, היפך דזה

ז. הדיבור השני – 'דיבור של תשובה', וכיוונו אותו כנגד ספירת ה'הוד' כי כשאדם חס וחלילה חוטא, כשיש חטאים נהיה מזה טומאה

לשנות את הגזירה של ה'. וכן בשאלת פרנסה, ובכל דבר שאתה מבקש ושואל.

רק אם אתה מרגיש עזות דקדושה – סימן שהתפללת ברצינות

יב. מי שלא מרגיש בתפילה שהוא בה בעזות דקדושה גדולה, א"כ הוא לא מתכוון ברצינות בתפילתו שהיא יכולה להתקבל ולשנות משהו. לכן האמת היא כך, שכל תפילה אמיתית היא בחינת 'עזות דקדושה', וזה 'דיבור של עשירות'. רק מצד שני צריך להיזהר מאוד מעזות פנים דסטרא אחרא, ושיהיה רק עזות דקדושה. ולכן מיד אנחנו אומרים במשנה של 'הוי עז כנמר' בתחילת התפילה: 'הוא ה'יה אומר, עז פנים לגיהנם, ובשפת פנים לגן עדן, כי עזות זה דבר מסוכן, ובפסיעה קטנה נופלים לעזות דסטרא אחרא לכן צריך להיזהר.

דיבור של מלכות – דיבור של משיח

יג. 'דיבור של מלכות פה', כותב רבי נתן בקצור לקוטי מוהר"ן (תניינא ב'), טכנראה הוא קיבל את זה מרבינו, וז"ל: 'דיבור של מלכות דקדושה' – שייביא לנו השם יתברך את משיח צדקנו, ונזכה לשמע דבוריו הקדושים והטהורים והנוראים מפיו הקדוש, ע"כ. דיבור של מלכות זה תורתו של משיח צדקנו, 'תורה דעתיקא סתימאה'. אבל זה שייך גם לכל אחד, כי רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה עט), וז"ל: ה'כלל, שצריך כל אדם לראות שמצדו לא יהיה עבוב משיחא, דהינו לעשות תשובה שלמה ולתקן מעשיו. ובכל צדיק וצדיק, מי שהוא צדיק באמת, יש בו התגלות משיח. ואף על פי שאין בו התגלות משיח, יש בו מדה של משיח, שהוא בחינת משה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (בראשית דף כה): 'משיח דא משה', ע"כ. נמצא שמידה זו של דיבור של מלכות – משיח, שייך בכל דיבור של צדיק אמיתי. וכתב רבינו עוד בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה כ"ז), שבחינת משה היא מלוכשת בכל אחד ואחד מישראל. וכפי זה בנקודה של הצדקות האמיתית שיש בכל אחד ואחד מישראל, כשמעורר אותה ואומר תורה מכוחה, זה 'דיבור של מלכות', אמנם שלמותו תהיה בבוא משיח וכנ"ל.

ע"י ענוה זוכה להעיר את החלק של משה בו

יד. כדי לזכות להארת נשמת משה משיח בכל אחד מישראל, צריך להיות עניו, כי זו עיקר מידתו של משה – מידת הענוה. ומי שיש לו ענוה ושפלות אמיתית, יש לו בחינת משה כי משה רבינו מלוכש בכל אחד ואחד מישראל, וז"ל רבינו שם: משה הוא מלכש בכל אחד ואחד מישראל, בכל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר, שיעשה המצוה השכיכה לאותו איבר. כי רמ"ח מצוות כנגד רמ"ח איברים. ועל פן משה נקרא "מחלק" (דברים לג, כא), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות, ע"כ. ומשה בעצמו הוא בחינת 'משיח' כמו שציין רבינו בתורה ע"ט הנ"ל לדברי זוהר (בראשית כה): שדרש על הפסוק (בראשית מט, י) "עד כי יבא שילה" – 'דא משה משיח', שילה עולה בגימטריא משה. וכן בתרגום על הפסוק מבאר שפסוק זה מדבר על 'מלך המשיח'. ולכן נאמר במשה שהוא גואל ראשון והוא גואל אחרון, מדרש (שמות רבה ב, ד), שמשה הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון. וכן איתא במדרש (דברים רבה ג, יז), אמר ליה הקב"ה

בחינת 'דוד', כמו טומאת הנדה שכתוב (ויקרא טו, לג) "והיה בנדתה", והתיקון של תשובה ל להפוך את הדוד להוד דו"ה אותיות הו"ד. בתחילה זה בחינת (דניאל י, ח) "והודי נהפך עלי למשחית" – אם אתה הופך את ההוד לדוד, זה 'משחית' שנעשה על ידי העיון חס ושלוש. ומתקיים (איכה א, יג) "נתנני שממה כל היום דוד". אבל ובדיבור של תשובה זוכים להפוך חזרה את הדוד להוד.

דיבור של עשירות – יסוד

ח. הדיבור השלישי – 'דיבור של עשירות', עשירות היא ביסוד ולמה כי העשיר 'גומל דלים' (שבת קד), ד' זה עיקר האות של ספירת המלכות, מובא בתיקוני זוהר (תיקון מ"ד דף פג:) שספירת 'המלכות' הוא בחינת האות 'דל'ת', 'בגין דלית לה מגרמה כלום' – משום שאין לה מעצמה כלום. ואות ג' היא היסוד, שנותן לה שפע. ולכן העשיר שנותן לעני הוא בחינת 'יסוד'. והדיבור שלו – הוא 'דיבור של עשירות'.

עשירים הקרובים למלכות שמבטלים גזירות המלכים

ט. וכתב רבינו וז"ל: ויש 'דיבור של עשירות', דהינו 'עשירים קרובים למלכות', שהם בחינת (בראשית מ, יב) "שלושת השריגים", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (חלין צב) 'שלושה שרי גאים', דהינו 'עשירים קרובים למלכות' (כמו שפרש רש"י שם), שיש להם בחינת 'דיבור', בבחינת (משלי כב, יא) "חן שפתיו רעהו מלך", הינו הדיבור של קרובים למלכות, עכ"ל. והכוונה שהעשיר יש לו כח לדבר עם המלך ולשנות את גזירותיו, ולעשות טוב לעם ישראל. רק שקשה א"כ זה שייך לבודדים לכמה 'שרי גאים', וכמו שמובא בגמ' בחולין שם שהם שני בארץ ישראל ואחד בבבל, או להיפך. אבל איך דיבור זה שייך גם לשאר הצדיקים שבישראל.

דיבור של עשירות – למשול ולבטל גזירות

י. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"ד) שבכל יהודי ויהודי יש בחינת 'ממשלה', וכדי להבין נביא את דברי רבינו שם (באות ב'): ה'כלל, שהממשלה ביד הצדיק לפעל פעלות כרצונו, כמו שדרשו חז"ל (מועד קטן טז:) "צדיק מושל" וכו' (שמואל ב' כג, ג) – מי מושל בי צדיק, ע"כ. עוד שם (אות ד'), וז"ל: וכל אחד ואחד מישראל, יש בו בחינת "צדיק מושל" שהוא בחינת מלא פום, כמו שכתוב (ישעיה ס, כא) "ועמך (ישראל) כלם צדיקים". וזהו פרוש (תהלים קיד, ב) "ישראל ממשלותיו", הינו 'מי מושל בי צדיק'. כי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחינת נקודה, מה שאין בחרב, ע"כ.

עזות דקדושה – בתפילה

יא. ובגמ' במועד קטן שם מבואר שהממשלה היא, שאם הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה על ישראל יש לצדיק כח בתפילתו לבטל אותה. וזהו 'דיבור של עשירות' בבחינת (משלי יח, כג) "ועשיר יענה עזות" – 'עזות דקדושה', כי בא לבטל גזירות המלך הקב"ה בתפילתו, כמבואר לעיל (תורה ל' אות ח') שלזה צריך 'עזות דקדושה' – לשנות ולשדר את המזלות וכו'. ולכן בתחילת התפילה אומרים 'הוי עז כנמר' כי צריך 'עזות דקדושה' בשביל התפילה. כי למשל נגזר על אדם להיות חולה, ואתה מתפלל שיהיה בריא, א"כ אתה בבחינת 'דיבור של עשירות' – 'ועשיר יענה עזות', כי אתה רוצה

אם אתה יודע את גדולת ה' מעין ידיעת משה רבינו שידע את גדולת ה' כמעט לגמרי – תוכל לזכות לענווה.

משה הגיע למ"ט שערי בינה (ראש השנה כא); דהיינו כמעט שלמות ההבנה וההכרה בבורא יתברך, כי השלמות הוא שער החמישים, והגיע לזה ביום פטירתו, שאז התבטל משה מעצמו לגמרי, ונעשה 'אין', עד שאפילו קברו ג"כ בחינת אין, שנאמר עליו (דברים לד, ו) "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" כי הוא אין הוא נעלם, הוא בכלל לא תופס מקום, כי משה הגיע לשער החמישים והתבטל לגמרי לגמרי. אבל גם בשאר ימי חייו שזכה למ"ט שערי בינה, ידע בזה כל כך את גדולת ה', והבין כמה אדם הוא אין ואפס כלום ממש, וזכה לביטול וענווה יותר מכל האדם. וכן כל צדיק שזוכה להכיר את הבורא יתברך, מבין כמה הוא 'אין ואפס', וזוכה לביטול וענווה כזאת, שגם אם יספר על עצמו את כל השבחים שבעולם – לא יוסיף בו ישות וגאווה, ולא שום הנאה וגבהות הלב אפילו באופן דק, כי ברור לו במוחש שזה לא אני – זה רק הקדוש ברוך הוא.

כשזכית ל"השכל וידע אותי", תוכל להתהלל בכל דבר

כ. וזה שכתוב "כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי", כלומר מתי יוכל המתהלל להתהלל החכם והגיבור והעשיר, הוא מתי שהתקיים בו "השכל וידע אותי", שהוא השכל ומכיר היטב את הקב"ה, ואז בכל מה שהוא מתהלל אינו גאווה, כי מתהלל רק במה שה' עשה ונתן.

שקר החן והבל היופי, אבל אשה יראת ה' תתהלל בזה

כא. יש דבר דומה לזה, כתוב (משלי לא, ל) "שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל הַיּוֹפִי אֲשֶׁר יֵרָאֶת ה' הִיא תִתְהַלֵּל", "שֶׁקֶר הַחֵן" – כי החן הוא אפס, "וְהַבֵּל הַיּוֹפִי" – כי גם היופי הוא אפס, אבל "אֲשֶׁר יֵרָאֶת ה' הִיא תִתְהַלֵּל", ובמה היא תתהלל בחן וביופי, כי יראת ה' היא כמו אחד, ואם תשים אחריו שני אפסים יהיה מאה. כלומר אשה יראת ה' שהיא גם יפה וגם יש לה חן, זה כבר מעלה גדולה מאוד, זה מאה. אבל חן ויופי לבד, זה שקר ואפס. כך אומרים בשם הגאון מוילנא.

דוגמא לדבר

כב. וכיון שענין זה הוא דרך בעבודת ה', ניתן דוגמא, יש אדם שהוא נהג של איש עשיר מאוד, והוא נוהג באוטו של אותו עשיר שעולה סך עצום. אם אותו אדם יתהלל באוטו הזה, הוא לא מתהלל בדבר שהוא שלו, אלא בדבר של מישוהו אחר, ולכן זה לא יחשב לו גאווה, כי כולם יודעים שהוא בסך הכל נהג, וכל מה שהוא מספר על המכונית היפה, זה רק סיפור מגדולת עושרו של אדונו, ולא מגדולתו. וכך צריך להרגיש ולהפנים בכל מתנה שקיבלנו מה' יתברך, ששום דבר לא שלנו, רק של ה', ואז גם אם נשבח את עצמנו בזה, לא יהיה בזה גאווה.

האמת עומדת, השקר אין לו רגלים

כג. רבינו מסביר בתורה ב' תניינא הנ"ל, שכדי שיעמוד הדיבור, צריך שיאיר בו אמת, כי בלי אמת אין לדיבור קיום. הגמ' בשבת (דף קד.) אומרת 'קושטא קאי' האמת עומדת, יש לזה רמז יפה בצורת האותיות, כי הנה האותיות של 'שקר' אין להם רגלים אלא רק רגל אחת: אות ש' יש לה רק שפיץ שהיא עומדת היא מתנדנדת ונופלת.

משה חייך כשם שנתת את נפשך עליהן בעולם הזה, כך לעתיד לבוא כשאביא להם את אליהו הנביא שניכסם באין כאחת, ע"כ.

עיקר המלכות – שפלות

טו. תמיד כתוב שדוד המלך הוא מלך המשיח, אדם הראשון קודם החטא הוא הנשמה הכי גדולה בעולם, וראשי תיבות אדם – אדם דוד משה וזאת אומרת כשיש לך קיבוץ של תיקון של אדם דוד משה – יש לך את נשמת משיח, כי החלק הפנימי של הפנימיות נשמת משיח זה משה רבינו והחיזונויות זה הבחינה דוד המלך, והנשמה הגדולה הזאת כשהיא תאמר תורה – זה שלמות הדיבור של מלכות, וכן כל אדם שאומר תורה בענווה בשפלות הוא זוכה ג"כ לאיזה בחינה של דיבור של מלכות. כי דוד המלך אומר למיכל (שמואל ב' ו, כב) "וְהָיִיתִי שָׁפֵל בְּעֵינֵי וְעַם הָאֲמָהוּת אֲשֶׁר אֶמְרָתָּ עִמָּם אֶבְבְּדָהּ", המהות של המלכות של דוד, היתה שפלות וענווה. כי זו הבחינה של 'מלכות', דלית לה מעצמה כלום.

רבי מנחם מנדל מויטבסק

טז. רבי מנחם מנדל מויטבסק – מתלמידי הבעל שם טוב, היה מגדולי ראשוני החסידות, ומי שעלה לארץ ישראל בראשונה בשנת ה'תקל"ז עם קבוצה של כשלוש מאות חסידים, והתיישב בטבריה. הוא נפטר בא' באייר ה'תקמ"ח ונקבר בבית העלמין הישן בטבריה, בחלקת תלמידי הבעש"ט. היה מתנהג מצד אחד בלבושי כבוד מיוחדים, בכובע מיוחד, ומטה של זהב. הוא צדיק של 'מלכות', התלבש כמלך. אבל היתה לו חתימה ייחודית: "השפל באמת".

'לא תתני ענווה דאיכא אגא'

יז. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (סוף תורה קמ"ו) וז"ל: עֶקֶר מִדַּת הָעֲנוּוָה בְּשִׁיהִיהָ בְּמִדְרָגָה שְׂיִכָּל לְכַתֵּב עַל עֲצָמוֹ כְּמוֹ מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם (במדרך יב, ג) "וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד", וְהוּא מִדְרָגַת הָעֲנוּוָה בְּתַכְלִית. וְכֵמוֹ שֶׁמְצִינוּ בְּאַמְרָאִים שֶׁאָמַר רַב יוֹסֵף (סוֹטָה מ"ט): 'לֹא תִתְּנִי עֲנוּוָה דְּאִיכָא אֲגָא', ע"כ. הגמרא אומרת על המשנה 'משמת רבי בטלה ענווה' – אמר רב יוסף 'לא תתני בטלה ענווה' – תמחוק מהמשנה את זה, כי אני עניו, והרי שלא בטלה ענווה. כולם שואלים אם אדם אומר על עצמו שהוא עניו איזה עניו הוא זה.

כיצד יוכל לומר על עצמו שהוא עניו וזו לא תהיה גאווה

יח. והתשובה היא, למה אני לא יכול להגיד על עצמי שאני עניו, כי אם אני אומר כך, אני גאוותן, אבל אדם שהגיע לכוזה שפלות וענווה שהוא מבוטל לחלוטין, ואין לו ישות ועצמיות בפני עצמו, רק ביטול גמור, הוא יכול לדבר על עצמו ולשבח את עצמו בכל מידה טובה, ואפילו במידת הענווה, כי זה לא יוסיף לו שום ישות וגאווה, כי הוא רק משבח את הקב"ה ולא את עצמו. כי איך מגיעים לענווה אמיתית, על ידי שאתה יודע שכל מה שיש לך אינו שלך, הכל רק שייך לה' יתברך. וא"כ כשאשבח איזה מידה, אני משבח את ה'.

ענות משה בגלל שזכה למ"ט שערי בינה

יט. כתוב (ירמיה ט, כב-כג) "כֹּה אָמַר ה' אֵל יִתְהַלֵּל חֶכֶם בְּחִכְמָתוֹ וְאֵל יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֵל יִתְהַלֵּל עֹשֵׂי עֲשָׂרִים, כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשָּׁפֵּל וְיָדַע אוֹתוֹ". והביאור הוא, עיקר מה שהאדם זוכה לענווה, זה כשהוא משכיל ויודע את הקדוש ברוך הוא,

כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשִׁיעַ" וכו'. אָבֵל דָּוִד דְּגָלִי מִסְכָּתָא, שְׁהִיָּה מְלֻמָּד תּוֹרָתוֹ לְרַבִּים, וְהוּא בְּחִינַת 'חֶסֶד דְּאֵתְפִשֵּׁט לְבָר', בְּחִינַת "וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה", עכ"ל.

ולכן זכה דוד המלך לבחינת 'חסד', שביאר רבינו שפירושו של דבר שיש לו את הסייעתא דשמיא שתקבע הלכה כמותו, כי ענין זה לכוון להלכה הוא 'סייעתא דשמיא', ע' בגמ' במגילה (דף ו:ו) לפי חלק מהפירושים זה הכוונה 'לאוקמי גירסא' היינו פסק הלכה.

הנהגת שאול ורבן גמליא

כו. ודאי שלשאול המלך היה בית מדרש גדול ותלמידים, אבל לא כל מי שהיה רוצה ללמוד היה שאול מכניס אותו, כעין ההנהגה של רבן גמליאל שמובאת בגמ' בברכות (דף כח:). תנא אותו היום (שהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו, ומינו את ר' אלעזר בן עזריה), סלקוהו לשומר הפתח – ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס. שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: 'כל תלמיד שאין תוכו כבדו – לא יכנס לבית המדרש'. אבל דוד המלך הכניס את כולם, כמו שעשו בזמן ר' אלעזר בן עזריה, ולכן זכה ל"וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה", והיתה הלכה כמותו בכל מקום.

הברכות והמופתים של פוסק הלכה אמיתי מתקבלות

כז. מי שזוכה שהלכה כמותו, זוכה גם לעשות מופתים, כי כל ברכה שהוא מברך הוא פסק הלכה, והיות שהלכה כמותו, הדברים מתקיימים, וזה עוד בחינה של 'חסד' כפשוטו על ידי פסיקת הלכות. דהנה רבינו אומר בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה מ"א), וז"ל: לְפַעֲמִים הָשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה מוֹפְתִים עַל יְדֵי בְּעָלֵי הַפּוֹסְקִים, בְּבְחִינַת (דְּבָרֵי הַיָּמִים א' טו, יב) "מִפְתֵּי וּמִשְׁפְּטֵי פִּיהוּ", שְׁעַל יְדֵי מִשְׁפְּטֵי פִּיהוּ – שְׁפּוֹסֵק שְׁהִיָּה בָּךְ, נַעֲשֶׂה מוֹפֵת. כִּי מַחֲמַת שְׁנֵתְקַבֵּל לְבַעַל פּוֹסֵק, וּבְשְׁפּוֹסֵק בְּאִסּוּר וְהִתֵּר וְכִיּוֹצֵא, מְקַבְּלִין דַּעְתּוֹ, כְּמוֹ כֵּן בְּשְׁפּוֹסֵק בְּאִיזָה עֲנִיָּן, מְקַבְּלִין דַּעְתּוֹ, וְנַעֲשִׂין מוֹפְתִים עַל יְדוֹ. וְהוּא בְּחִינַת הַמוֹפְתִים שְׁמִסְפָּרִין מִהֶגְאֻאֲנִים שְׁהִיָּה בְּדוֹרוֹת שְׁלִפְנֵינוּ (ע' שיחות הר"ן י"ז), עכ"ל.

בח הברכה של מרן הרב עובדיה יוסף

כח. מרן הרב עובדיה יוסף היה לו כוח גדול בברכות שלו ולמה כי הברכה שלו הייתה פסק הלכה, וכמו שפה שומעים לפסק הלכה שלו כך בשמים, כי מה יגידו בשמים אנחנו שומעים לו רק כשהוא אומר שאתה יכול לשים תבשיל שרובו יבש ומיעוטו רוטב על הפלטה, ובוזה אין בעיה למי שהולך בהלכה אחרי מרן שישם תבשיל כזה על הפלטה בשבת, אפילו שהרבה חולקים עליו, סוף סוף הלכת אחרי מרן הרב עובדיה שאמר ככה, אם זה הרב שלך נגמר הסיפור. וכמו כן אם הוא פוסק ואומר שפלוגי יהיה בריא, גם בשמים אי אפשר לזוז מזה, ולכן היה לו כוח גדול בברכות שלו. וטוב מאוד לבקש ברכה מרב פוסק הלכה אמיתי, שהולכים אחרי הפסקים שלו, כי כיוון שהוא פוסק כך בברכתו, גם בשמים פוסקים כמותו.

הנס שעשה הט"ז עם סעיף קטן מספר

כט. הטורי זהב (הט"ז) היה אחד מגדולי הפוסקים, הוא מהמגינים שעל השולחן ערוך, יש 'מגן דוד' – ט"ז, ויש מגן אברהם. ויש סיפור שפעם באה אישה אחת שהייתה לה בת חולה, ובאה אל הט"ז וביקשה שיכתוב לה קמיע. והוא כתב לה, ובאמת התרפאה החולה. אחרי

ק' לא יכולה לעמוד, כי יש לה רגל אחת ארוכה מאוד והשניה קצרה. ר' בכלל יש לה רק רגל אחת, ולכן 'לשקר אין רגליים' יש לו רק רגל אחת, והשקר נופל. אבל האמת עומדת: א' יש לה שתי רגליים, מ' יש לה בכלל משטח ישיבה היא יושבת טוב, ת' יש לה גם שתי רגליים. ואפילו המרגלים כשרצו להעמיד את השקר שלהם על ארץ ישראל, פתחו באמת ואמרו שהיא ארץ זבת חלב ודבש (פסטה לה.).

יעקב מידתו אמת, ובכח חסד לאברהם

כד. ומאיפה מקבלים אמת? אומר רבינו שאת האמת מקבלים מאברהם יצחק ויעקב, איך אנחנו מקבלים אמת מאברהם יצחק ויעקב מילא מיעקב אני מבין, כתוב (מכילתא ד' כ) "תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב" – והרי שיעקב מידתו אמת. אכן יש המשך לפסוק: "חֶסֶד לְאַבְרָהָם", ויש לפרש בעומק, שאיך "תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב" – ע"י "חֶסֶד לְאַבְרָהָם". רבינו מבאר בתורה זו, שהלכה היא בחינה של 'אמת', כי הלכה למעשה היא האמת שיוצאת מלימוד התורה. ולהגיע להלכה, צריך לשמש את רבו, ואומר רבינו (תניינא ב' ב:ו) אמרו חז"ל (כתובות צו.) 'כָּל הַמוֹנֵעַ תִּלְמִידוֹ מִלְּשִׁמּוֹ – בְּאֵלּוּ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד, שְׁנֵאֲמַר (אויב י' יד) "לִמָּס מִרְעֵהוּ חֶסֶד". וְשִׁמּוֹשׁ חֲכָמִים – זֶה בְּחִינַת 'הִלְכוֹת', שֶׁהֵם בְּחִינַת (ישעיה נה, ג) "חֶסֶדִי דָּוִד" – שְׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָּה (סנהדרין צג:) "וְהָ עֲמוֹ" (שמואל א' טו, יח) – שְׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ, ע"כ. נמצא ש"חֶסֶד לְאַבְרָהָם" – הוּא בְּחִינַת 'אמת' בְּחִינַת 'הלכות'.

ולגבי יצחק נראה לבאר על פי דברי רבינו, שהרי עיקר ההלכה יוצאת ממשא ומתן בהלכה. כתוב בגמ' בקידושין (דף ל:) בדרשת הפסוק בשירת הבאר (במדבר כא, יד) "עַל כֵּן יֵאָמֶר בְּסֵפֶר מִלְחַמַּת ה' (מרמו על מלחמתה של תורה) אֶת וְהָב בְּסוּפָה" – אָמַר רַבִּי חִיָּיָא בַּר אֲבָא: אִפִּי הָאֵב וּבִנּוּ, הֵרֵב וּתְלִמִּידוֹ, שְׁעוֹסְקִין בְּתוֹרָה בְּשַׁעַר אֶחָד נַעֲשִׂים אוֹיְבִים זֶה אֶת זֶה, וְאִינֵם זִיִּים מִשָּׁם עַד שֶׁנַּעֲשִׂים אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵאֲמַר: "אֶת וְהָב בְּסוּפָה", אֵל תִּקְרִי בְּסוּפָה אֵלָּא בְּסוּפָה. נִמְצָא שֶׁמִּגְבוּרוֹת שֶׁל יִצְחָק בְּחִינַת מִלְחָמָה שֶׁל תוֹרָה בָּא בְּסוּף הַפֶּסֶק הַהִלְכָה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אהבה', שֶׁהוּא "חֶסֶד לְאַבְרָהָם" – בְּחִינַת הַלְכוֹת.

דוד זכה שתהיה הלכה כמותו כי היה בעל חסד ללמד תורתו

כה. דרשה זו שהביא רבינו מפסוק (שמואל א' טו, יח) "וְהָ עֲמוֹ" – שְׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ, דוד המלך כל תורתו היתה חסד, מבואר בלקוטי מוהר"ן (תורה רפ"ג), וז"ל: בְּתִיב (תהלים כג, ו) "אֵף טוֹב וְחֶסֶד יִדְרֹפּוּנִי", וְאִיתָא בְּהַר הַקָּדוֹשׁ (תְּרִימָה קסח:): "הֵינּוּ 'טוֹב' הֵינּוּ 'חֶסֶד', אֵלָּא 'טוֹב' – טוֹבִיָּה כְּלִיל בְּגִיָּה, 'חֶסֶד' – דְּאֵתְפִשֵּׁט לְבָר". וְהוּא בְּחִינַת שְׁנֵי צְדִיקִים שְׁשִׁנְיָהם מִשְׁדָּשׁ אֶחָד, רַק שְׁנֵי בְּחִינַת 'טוֹב' – שְׁטוּבִיָּה כְּלִיל בְּגִיָּה – דְּהֵינּוּ שְׁאִינוּ מְגַלֶּה תּוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים. וְהֵשֵׁנִי הוּא בְּחִינַת 'חֶסֶד' – דְּאֵתְפִשֵּׁט לְבָר, שְׁמִגְלָה תּוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים, שְׁהוּא בְּחִינַת 'חֶסֶד', בְּחִינַת (משלי לא, כו) "וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה" (עין סְפָה מַט:ו) וכו'. וְהוּא בְּחִינַת הַמַּחֲלָקֶת שְׁהִיָּה בֵּין שְׁאֵל וְדוֹד, שְׁשִׁנְיָהם הֵיוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים וכו', כִּי זֶה (שְׁאֵל) הִיָּה בְּחִינַת 'טוֹב', וְהוּא (דוֹד) הִיָּה בְּחִינַת 'חֶסֶד'. כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוֹנָם לְבִרְכָּה (ערוכין ג:) "דָּוִד דְּגָלִי מִסְכָּתָא" (לימוד גיליה תורתו ברבים), בְּתִיב בָּה (תהלים קיט, עד) "יִרְאַיָּה יִרְאֻנִי וְיִשְׁמְחוּ", שְׁאֵל דְּלֹא גָלִי מִסְכָּתָא" (לא לימד ברבים) – בְּתִיב בָּה (שְׁמוּאֵל א' יד, מו) "אֵל

הספר גם הספרדים, כתבו עליו ספר שלם על כל שינויי הפסיקה לספרדים, וזה יצא בהוצאת אהבת שלום, ששה כרכים גדולים.

מדוע ההודאה היא 'שעשוע עולם הבא'

לג. רבינו בתורה זו מדבר על ענין של הודאה לה' יתברך, ומחדש ומטביע מושג של 'שעשוע עולם הבא', ואומר שההודאה היא בחינת 'שעשוע עולם הבא' – כבר כאן בעולם הזה. והביאור הפשוט בענין זה שהודאה הוא 'שעשוע עולם הבא' (וכבר דיברנו על זה בעבר). דלכאורה קשה, הרי לצד ההודאה על הישועה הגדולה שעשה איתנו ה', אנחנו גם זוכרים שכביכול הקב"ה הוא זה שהכניס אותנו גם לצרה, אנחנו מודים על יציאת מצרים, אבל מצד שני הקב"ה הוא זה שהוריד אותנו למצרים לשעבוד הקשה, וכן הלאה בכל גזירה ושמד שהיה עלינו, ולבסוף נעשה נס וניצלנו ואנחנו מודים, אבל עדיין יש איזה חיסרון בהודאה, כי אנחנו גם זוכרים שהקב"ה הוא שם אותנו בתוך הצרה הזאת.

לדעת כבר בעולם הזה שהכל הוא לטובה

לד. אכן בעולם הבא כולנו נבין היטב את ההנהגה של הקב"ה, ונבין שגם העונש והצרה היה לטובתנו (ע' לקוטי מוהר"ן תורה כ"א אות י"א), וכמו שכתוב (ישעיה יב, א) "וְאֶמְרָתְּ בְּיָמֵינוּ הִיא אוֹדֶךָ ה' כִּי אֲנַפְתָּ בֵּינֵנוּ, וְרָאָה בְּרַשִׁי וּבִתְרוּגוֹם יוֹנָתָן שֵׁם. וּבִפְשֻׁטוֹת, כְּשֶׁאֲדָם מִכִּיר הֵיטֵב הֵיטֵב, שְׂבָאֲמַת כָּל מֶה שְׂבָאָה עָלֵינוּ הִצְרָה, או שְׂבָאָה הִצְרָה עַל הַכֹּלָל הִיא רַק לְטוֹבָתוֹ כְּדִי לְכַפֵּר עַל עוֹוֹנוֹתָיו כֵּן כֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְיִכּוֹל לְהוֹדוֹת בְּאֲמַת בֵּין עַל הַטּוֹב וּבֵין עַל הָרַע, זֶה שֶׁעָשָׂה עוֹלָם הַבָּא, כִּי בְּאֲמַת עֵינֶיךָ עֵינֶיךָ זֶה יִהְיֶה לְעֵתִיד לְבֹא, אֲבָל יֵשׁ צָדִיקִים שֶׁכֵּבֶר זֹכִים לְזֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכֵן שֶׁמִּצִּינוּ בְּנִחוּם אִישׁ גַּם זֶה (תַּעֲנִית כ"א), וְכֵן עֵקֶב בְּרִכּוֹת ס:), וְזֶה בְּחִינַת 'שֶׁעָשָׂה עוֹלָם הַבָּא' כֵּן כֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

לדעת שכל מה שנעשה עמו הכל ה' עושה לטובתו

לה. וכמו שביאר רבינו זאת גם בלקוטי מוהר"ן (תחילת תורה ד'), וז"ל: בְּשֶׁאֲדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַאֲרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, כִּמּוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נ, יא) "בְּה' אֶהְיֶה לְדָבָר, בְּאֱלֹהִים אֶהְיֶה לְדָבָר" (עֵינִי בְּרִכּוֹת דף ס:). וְזֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרָכָה (פְּסָחִים ג, ג) "בְּיָמֵינוּ הִיא ה' אֶחָד" (וכו' וזכריה ט, יד). וְהַקְשׁוּ: וְכֵן הָאֵיִדְנָא לָאוּ הוּא אֶחָד? וְתַרְצוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרָכָה: הָאֵיִדְנָא מְבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמְּטִיב, וְעַל הָרַע הַרְעָה דְּעֵין אֶמְת'. וְלַעֲתִיד – כָּל הַטּוֹב וְהַמְּטִיב, שֶׁיִּהְיֶה שֵׁם ה' וְשֵׁם אֱלֹהִים אֶחָדוֹת אֶחָד, ע"כ.

הקב"ה ברא את העולם להיטיב, וא"כ ודאי הכל לטובה

לו. זו האמת שאין רע מלמעלה, והראיה כי הארז"ל אומר בתחילת עץ חיים שהטעם שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם, הוא להיות שהקב"ה הוא 'טוב' וחוק הטוב להטיב. וא"כ בודאי שכל מה שנעשה בעולם הכל לטובה, רק שאנחנו כמעט לא רואים את זה. החטאים שלנו הם כמו עננים שמכסים על העיניים, ולכן אנחנו לא רואים את הטובה. כי באמת גם מה שהקב"ה נפרע ממנו על חטאינו בעולם הזה, כל זה הוא כדי להטיב לנו. רק כיון שאנחנו עדיין בחטא, קשה לנו לראות את זה, ואפילו שידעו את זה, הכאב של הצרות מעביר אותנו על דעתנו, ואנחנו מרגישים כאילו הכל מסבבינו רע

איזה זמן פתחו את הקמיע, וראו שם שהוא העתיק בתוך הקמיע סעיף קטן של הספר שלו טורי זהב, איזה חידוש תורה שהוא חידש, ובכח האמת של הפסק ההלכה שהוא כתב שם, בזה התרפא החולה. לא היה צריך לכתוב שמות קודש, או חותמות וכו'. אלא פסק הלכה, וכבר פעל את הפעולה.

יין הסיומים של ר' חיים

ל. רבי חיים קניבסקי היה עושה סיום כל שנה שכל התורה כולה ביום י"ד ניסן, הוא היה בכור, והיה עושה את זה ביום של 'תענית בכורות'. הוא היה מסיים את כל התנ"ך, את המשניות, תלמוד בבלי וירושלמי, כל סוגי המדרשים, מכילתא ספרא וספרי, זוהר ותיקונים, בקיצור את כל דברי חז"ל. ושוב, כל שנה הצדיק הקדוש הזה היה עושה בערב פסח סיום, והרבנית הצדקת הייתה אופה עוגה של חמץ לכבוד הסיום הזה שהיה נעשה מיד אחרי תפילת שחרית בנץ החמה. והיה ר' חיים מברך הגפן על יין לכבוד הסיום. ומיד אחרי הסיום, היה מתחיל כבר את הלימודים של השנה הבאה.

ומהקבוק יין שהיה מברך עליו לכבוד הסיום, היה נשאר לו כמובן יין. והיה מעשה, ביין הסיומים בזמנים שעדיין לא ידעו כל כך מסגולות הברכות של ר' חיים, ובא אחד וסיפר לו שיש לו במשפחה אחד שה' ישמור ויציל חולה מאוד במחלה. ור' חיים מזג לאיזה כוס יין מהקבוק הזה, ונתן לו לתת לקרוב שלו. והיה נס ופלא, שאותו אדם רק שנה מהיין והבריא לחלוטין. שוב, זה הכח של תורה, והכח של פסק הלכה. ור' חיים קניבסקי אע"פ שכל הזמן הזהיר לא לסמוך עליו בהלכה, בכל ספר שלו הוא כותב את זה, אבל בכל אופן הוא אחד מגדולי פוסקי דורינו בכל ההלכות, וכמו שנבאר.

בשמים קוראים לאדם על שם הספר שלו

לא. ר' חיים קניבסקי אמר שכל צדיק נקרא בשמים על שם הספר שלו, שאל אותו אחד ואם יש לו כמה ספרים על איזה ספר הוא נקרא, וענה לו שהוא נקרא על שם הספר הכי חשוב שלו – ככה קוראים לו בשמים. יש בדורנו תלמיד חכם גדול אחד מאמריקה שהיה מאוד מקורב לר' חיים קניבסקי שהוא כתב את הספר 'שדה צופים' על הש"ס, ור' חיים כל פעם היה קורא לו 'בעל שדה צופים', ולא בשם שלו ר' שמואל דוד פרידמן. ופעם אמר לו שכך קוראים לו בשמים על שם הספר שלו.

דרך אמונה ושונה הלכות של ר' חיים קניבסקי

לב. וכפי זה ר' חיים קניבסקי בעצמו נקרא על שם הספר העיקרי שלו 'דרך אמונה', וכך קראו לו גם כאן בשם 'בעל הדרך אמונה'. זה ספר חשוב מאוד חמשה כרכים על הרמב"ם של הלכות זרעים, בדרך של הספר משנה ברורה. הוא כתב גם 'דרך חכמה' על קדשים, אבל יש מזה מעט מאוד בקושי איזה חצי כרך נדפס. ובספר 'דרך אמונה' שהוא כמו משנה ברורה, שם ר' חיים ביאר היטב את כל ההלכות הסבוכות של ספר זרעים שברמב"ם, על פי החזון איש ושאר כל הפוסקים.

עוד כתב ר' חיים ספר הלכה שנקרא 'שונה הלכות', שהוא התמצית של כל ההלכות בשולחן ערוך עם המשנה ברורה ביאור הלכה ושער הציון וחזון איש. הכל מתומצת באופן וסדר נפלא. מרוב שאהבו את

ואין אנחנו יכולים להודות על הצרה, רק על הישועה מהצרה. אבל מי שמתעלה על זה, ומזדכך, יכול להודות גם על הצרה בעצמה, הוא בבחינת 'שעשוע עולם הבא'.

מה זה 'שעשועים'?

לז. מה זה 'שעשועים', יש פסוק (ישעיה יא, ח) "וְשַׁעֲשַׁע יוֹנָק עַל חֵר פֶּתֶן וְעַל מְאוּרֶת צַפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ הָדָה", כשאתה רואה תינוק משחק עם פתן – שזה נחש ארסי חזק, וכשאתה רואה גמול שרק עכשיו גמר לינוק מחלב אמו משחק עם צפעוני, זה שעשועים זה כמו קרקס שאתה רואה דברים כאלה, זה משעשע את האדם. עיקר השעשועים באים מדברים שאינם צפויים, מדברים מתפתיעים ולא הגיונים. ולכן כשאדם מבין הבנות ששייכות לעולם הבא כבר בעולם הזה, כמו הבחינה הזו של "אוֹדֶךָ ה' כִּי אֶנְפַּת בִּי", זה ענין של שעשועים.

הקשר בין 'תודה' ל'הלכה'

לח. רבינו אומר בתורה זו את הצירוף 'תודה הלכה', איך אתה יכול להודות לה' על כל דבר, זה על ידי לימוד ופסיקת הלכות. אבל מה הקשר בין תודה לבין הלכה, אז יש שתי קשרים: (א) ההלכה היא בחינה של 'חסד', כמו שנתבאר לעיל באורך. ועיקר שלמות החסד הוא שגם על דברים שלכאורה אינם טובים אתה מבין שיש בהם חסד ה'. (ב) ע"י הלכה זוכים להכיר יותר טוב את התורה, כי עד שהגענו לפסק הלכה ברור, אתה לא מכיר ויודע היטב את התורה, לכן אתה מסופק איך ההלכה. ורק כשאתה מכיר היטב הרבה תורה, ויודע את דרכי הפסיקה, ולמדת הרבה, ויש לך סייעתא דשמיא, אתה זוכה לפסק הלכה.

יש זוהר בפרשתנו אחרי מות (ח"ג דף עג.) ששם מבואר שקודשא בריך הוא ואורייתא הם אחד, אם אתה יודע תורה אתה יודע את הקדוש ברוך הוא, וממילא איך מכירים ויודעים את הקדוש ברוך הוא, זה על ידי לימוד תורה ועל ידי פסקי הלכות, כי פסקי ההלכות זה הידיעה האמיתית. ולהכיר את הקב"ה עיקר ההכרה – להכיר שהוא רק טוב, ואז אפשר להודות לה'. ה' יזכנו.